

ALBUM ZWIĄZANY Z HISTORIĄ
STUKTUR SIŁ ZBROJNYCH
PAŃSTWA POLSKIEGO

Krótki wstęp...

- Postacie ukazane w albumie to nie są postacie z podręczników ani bohaterowie pomników. To ludzie z krwi i kości, których losy wpisują się w dramatyczną, a zarazem niezwykle bogatą historię Polski XX wieku. **Wacław Smoła „Przedwojowiec”**, **Bronisław Malec „Żegota”**, **„Żyj”**, oraz **Jan Malec „Jawor”** – trzech mężczyźni, których życie, choć odmienne, łączy wspólny mianownik: niezłomność, tożsamość, walka i pamięć.
- Album ten powstał z potrzeby uhonorowania ich drogi. Przez fotografie, dokumenty, wspomnienia i artefakty przywołujemy ich obecność – nie jako cienie przeszłości, ale jako realnych świadków czasów, które kształtowały dzisiejszą Polskę. **„Przedwojowiec”**, z dumą noszący pamięć o II Rzeczypospolitej, **„Żegota”** inaczej **„Żyj”**, ukryci pod pseudonimami człowieka z podziemia, i wreszcie **„Jawor”**, którego droga również prowadziła przez zawite ścieżki historii – każdy z nich stanowi ogniwo większej opowieści o odwadze, przetrwaniu i lojalności wobec ojczyzny oraz własnych przekonań.

Żołnierze Drużyny Wschodniej podczas zajęć szkoleniowych. Od lewej: stoi Antoni Biernacki („Cygan”), leżą: Kazimierz Guzowski („Ścibor”), Piotr Woźnicki („Czarny Orzeł”) i Tadeusz Jurkowski („Barcisz”), klęczą: Wacław Smoła („Przedwojowiec”) i Janusz Michocki („Gil”), d-ca druż.

Strona tytułowa
Akt śledczych
Wacława Smoły,
zam. Podhorce.

28 RZECZPOSPOLITA POLSKA
URZĄD BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO W LUBLINIE

~~ŚCIŚLE TAJNE!~~

WYDZIAŁ KLASYSTYKI I TAJNOŚCI
Urząd w Lublinie, ul. Świdnicka 10, 20-030 Lublin
Kod pocztowy 20-030, telefon (082) 252-1000

AKTA ŚLEDCZE

Nr. _____

poko *Smoła Wacław*

osk. z mt. _____

Zarejestro *IPNL 015/149*

Skuhropo *6655*

Wpłynęło *2.4.1945*

W tożach _____

Tom Nr. _____

Akta zawierają _____ kart

Protokół przesłuchania

10/44

Ja Głowacki Mikołaj s-ca Kier.Pow.Urz.Besp.Publ. w Tomaszowie Lub.prze-
 słuchałem Smoła Wacław s.Jana i Wiktorii s Krystków urodz. 7.IV.1920 r.
 w Podhorcach gm.Majdan Górny, narodowość polak,wyznanie rzym.-kat. przy-
 należność państwowa polska,wykształcenie 1 kl.gimnazjum,przynależność
 partyjna B.CE. zajęcie rodziców rolnicy,stan rodzinny kawaler,ostatnie
 miejsce zamieszkania Podhorce gm.Majdan Górny,zatrzymany seznał: w dniu
 12.X.1944 r. jechałem do folwarku Wieprzów do sądicy,którego nazwiska nie-
 znam,tu załatwiałem sprawy wymiany pszenicy od tego sądicy,dowiedziałem
 się że pszenicy niema.Stąd udałem się do m.Tomaszowa,gdzie spotkałem swo-
 jego dobrze znajomego Gajewskiego Tadeusza,a z nim rozmowy śladnej nie pro-
 dzilem,odwiedziałem mnie że pojedzie ze mną do domu wsi Podhorce.Nazem
 z Gajewskim wyjechaliśmy z Tomaszowa godz. była 5.30,dojechaliśmy tak,do
 lasu,gdzie prowadzi droga w stronę Podhorzec,tutaj koło lasu zostaliśmy
 zatrzymani przez uzbrojonych dwóch osobników,którzy chcieli zabrać nam
 wóz,myśmy zaczęli ich prosić żeby nam zostawili wóz,wówczas oni powie-
 dzieli wobec tego zawieszcie nam rzeczy,które się znajdują na naszym wo-
 zie,to was nie będziemy brać wozu.Kiedy podeszli owi osobnicy,Gajewski
 powiedział mi że jednego z tych ludzi zna i kiedy rozmawiali ze sobą
 to zauważyłem to nawet w rozmowie,że są mi znajomi.Po krótkiej rozmowie
 z temi osobnikami zgodziliśmy się na przedłożenie z ich wozu na nasz wóz
 kiedy przedawaliśmy na wóz to widziałem,że byli tam różne rzeczy jak
 maszyna do pisania,radio, 4 skrzynki z literaturą, w skrzynkach tych było
 powielacz,oscionki już włożone do dalszego drukowania zaczętej gazetki.
 Jak odjeżdżaliśmy to wspomniani osobnicy wręczyli nam broń automaty,mówiąc
 że w razie gdyby was kto zatrzymał z miejsca strzelajcie,natomiast z nich
 jeden posiadał wpiersz furmanki i miał nam wskazać miejsce gdzie mamy to
 złożyć. Od tego miejsca gdzie włożono wszystkie rzeczy dojechaliśmy do
 folwarku w Wieprzowie,tam zostaliśmy zatrzymani przez uzbrojonego osobnika
 w automat P.P.Sza i rewolwer,który jak się później okazało,że był to Zw-
 liński Stefan,pytając nas czy może z nami podjechać kawaleczką,naco znów

Protokół przesłuchania W. Smoły przez M. Głowackiego w PUBP w Tomaszowie Lubelskim.

[13.10.1944]

daliśmy zgodę.I już stąd jechaliśmy do miejsca przeznaczenia,lecz zaraz
 jakichś 100 metrów zostaliśmy zatrzymani przez jednego sowieta i dwóch
 milicjantów .Na pytanie sowieta i milicji co wieciec odpowiadaliśmy
 że wieziemy maszynę,kiedy zapytano nas czy wieziemy broń,odpowiadaliśmy
 że żadnej broni niema,wówczas zaczęli robić rewizję i znaleźli 4 automaty
 P.P.Sza , 1 rewolwer i rzeczy wyżej wymienione.Zaznaczam,że obiecano mi
 500 zł. za to że dowiozę na miejsce. Na tem zeznanie zakańczam.

Przesłuchał:
 /-/ Głowacki

Protokół odczytano
 /2/ Wacław Smoła

Pismo kierownika PUBP w Tomaszowie Lub.
A. Żebruna do WUBP w Tomaszowie Lubelskim
dot. Zatrzymania W. Smoły. [21.10.1944]

Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
przy
Powiatowej Radzie Narodowej
w Tomaszowie-Lubelskim
Data 21. X 1944 r. Nr. 10/VI WOJEWODZKIEGO URZĘDU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO
D o
w Lublinie
.....
W załączeniu przesyłamy akta Smoły Wacława, przewożenie
drukarni .
Kierownik
pow. Urz. Bezp. Publ.
1-1 A. Żebrun *A. Żebrun*
15.11.1944 13
fal. 2.

Żołnierze Drużyny
Wschodniej podczas zajęć
szkoleniowych.
Od lewej: Janusz Michocki
(„Gil”), d-ca druž., Piotr
Woźnicki („Czarny
Orzeł”), Wacław Smoła
(„Przedwojowiec”),
Stanisław Minor
(„Zemsta”), Tadeusz
Jurkowski („Barcisz”)
i Antoni Biernacki
(„Cygan”), siedzi: Roman
Sacewicz („Syn”).

20

Kennort *Tomaszów Lub.*
 Miesce wystawienia

Kreish. *Kamioie* Distrikt *Lubliu*
 Starostwo powiat. Okreg

Kennummer *1872*
 Numer rozpoznawczy

Gültig bis *22 V. 1948*
 Ważne do

Name *Smola*
 Nazwisko

Geburtsname (b. Ehefrau)
 Nazwisko panienskie (u meżatek)

Vorname *Wacław*
 Imię

Geboren am *7 April 1920.*
 Urodzony (a) w dn.

Geburtsort *Godzarec Gm. Majdan. Jony*
 Miesce urodzenia

Kreish. *Kamioie* Distrikt *Lubliu*
 Starostwo pow. Okreg

Land *Polen*
 Kraj

Beruf *Landwirt*
 Zawód *Landwirt.*
 erlernter wyuczony / ausgeübter wykonywany

Religion *Rom.-kath.*
 Wyznanie

Besondere Kennzeichen *Keine.*
 Szczególne znaki rozpoznawcze

21

Wacław Smola.
 Unterschrift des Kennkarteninhabers
 Podpis posiadacza karty rozpoznawczej

Tomaszow - Lubelski den *23. Mai 1943* 194
 dnia

Ausstellungsbehörde
 Tomaszow-Lubelski

Unterschrift des ausfertigenden Beamten
 Podpis sporządzającego urzędnika

Niemiecki dowód osobisty, który miał przy sobie W. Smoła w chwili zatrzymania [1944].

ŚCIŚLE TAJNE

Podgocemi

6

L. dz.

akt II, 4174/57

Smoła Wacław

urodz. 7. 4. 1921 r.

Jana i Viktorii

w. Podhorec, pow. Tomaszów Lub.

przebywał w więzieniu O. P. W. w. Lublinie

z powodu śledczy oskarżony z art. 196k. o Och. Państ.
karny skazany

na KS pozostaje do dyspozycji W. S. R. Lublin.
pod nadzorem

os. śmiertelny dn. 21. 10. 44 r. zwolniony dn. —

wyroki wykonano 20. 11. 44 r.

opracował skontrolował

data, dnia 23 / I 1957 r.

Kierownik Sekcji Ewid.

Mr. Chyż

Zawiadomienie o wykonaniu wyroku śmierci
W. Smoły [23.01.1947].

Część Drużyny Wschodniej w drodze na koncentrację (lipiec 1944 r.). Od lewej: Janusz Michocki („Gil”), d-ca druż., Wacław Smoła („Przedwojec”), Piotr Woźnicki („Czarny Orzeł”), Antoni Biernacki („Cygan”), Jerzy Hildenbrant („Sart”), Kazimierz Guzowski („Ścibor”), NN, NN.

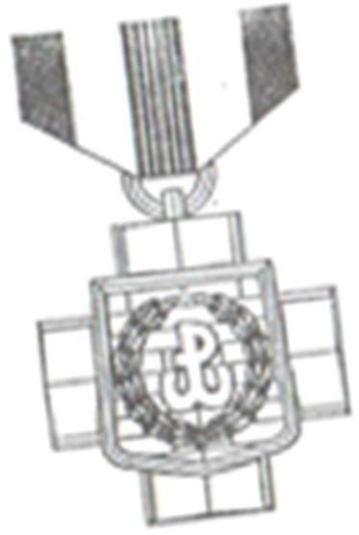
Bronisław Malec ps. „Żegota” →

Jan Malec
ps. „Jawor”

LEGITYMACJA
KRZYŻA ARMII KRAJOWEJ

Nr. 30849

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

LEGITYMACJA Nr 41292

Stopień imię, nazwisko kpr. podch.

MALCZ BRONISŁAW ps. "ŻYJ" ZBROT

Oddział AK
Odmierzony został po raz 1, 2, 3 i 4

Medalem Wojska

Podstawa: Zarządzenie Szefa Sztabu
Głównego
z dnia 1 lipca 1948

Londyn dnia 15. Sierpień 1948

M. Walęga
M. Walęga

Nazwisko ..... MALEC .....

Imię..... Bronisław .....

Pseudonim ..... "ŻYJ" "ŻEGOTA" .....

Przydział ..... 9 p.p.A.K. ....

..... Okr. Lublin. ....

Odznaczony został

KRZYŻEM ARMII KRAJOWEJ

ustanowionym dnia 1 sierpnia 1966 roku przez
dowódcę A.K. gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego
dla upamiętnienia wysiłku Żołnierza Polski
Podziemnej w latach

1939 — 1945 Przewodniczący

Podpis: Komisji Krzyża

M. Wandziol "Siwy"

Londyn, dnia ..... 26/5/87 .....

Dokument
potwierdzający
przyznanie
Bronisławowi
Malcowi Krzyża
Armii Krajowej.

Zdjęcie B. Malca z okresu nauki w szkole.

Spotkanie w biurze ŚZŻAK Okręg Zamość. Od lewej:
J. Sierleczek, M. Warda, M. Gołębiowski, T. Niemczuk,
B. Sobieszczęński, B. Malec.

List Mariana Gołębińskiego do Bronisława Malca.

Marian Gołębiński
49 Park Hill Lane, /B
Staten Island, N.Y. 10304

Dnia 4 września 1991 r.

Drogi Przyjacielu Bronisławie.

Sytuacja w Kraju staje się coraz gorsza, a zbliżające się wybory, do których powinno przystąpić jak najwięcej głosujących, mogą w dużym stopniu zdecydować o dalszym biegu spraw krajowych. W żadnym wypadku nie należy stronić od głosowania. W październiku na kacie wiecowa przylatuje i pragnę brać udział w popieraniu rzeczywiście polskich kandydatur. Nie wiem kto z Zamojszczyzny będzie ubiegać się o stanowisko posła czy senatora, lecz dowiedziałem się, że tam chce uzyskać poparcie Henryk Wujec. Tego kandydata uważam jako zdecydowanego lewicowca, sługusa rusko-komuny, kumpla takich jak Kuron, Górecki, Michnik, Mazowiecki i im podobnych. Należy popierać ludzi sprawdzonych jako Polaków, odważnych, którzy będą chcieli bronić interesów Polski i wszech polskiej, no i muszą mieć głowy otwarte na sprawy całej Polski. W Zamościu będę około 11-12 października a 12 będę w Hrubieszowie i oczywiście chętnie będę występował na zebraniach przedwyborczych. Myślę, że najłatwiej będzie mnie spotkać przez J. Matuszewskiego w Solidarności i przez Tad. Grodynskiego w Hrubieszowie. Załączam kilka pism.

Łączę serdeczne pozdrowienia i do zobaczenia się.

Marian Gołębiński

Zjazd żołnierzy AK w Zwierzyńcu. Drugi od lewej
B. Malec, St. Książek, B. Sobieszczański.

Bronisław Malec
w czasie okupacji.

BWIATOWY BUIANNA
Żołnierz Armii Krajowej
OPAKIENIE PRACOWNY KAMOSC
KOŁO REJONOWE
22-672-SUSIEC

"BŁOTKO"

Panie ! czyś widział patrząc Wiekuiście,
Ręce zbrodniarzy w ciemny nocy czas ?
Czyś może usnął, gdy szumiały drzewa
A od wystrzałów drżał Puszczy Solskiej las ?
O Stworzycielu Wszechistnień , Wszechrzeczy.
Coś gwiazd wiszary rozpiął ponad mrok.
Za dużo wbiłeś w polskie serca mieczy.
Zrenicom jasny odbierając wzrok.
Upiór zdradziecki w noce, chykiem, skrycie.
Tym, co zawarli nieagresji pakt.
Strzałem w tył czaszki wyluskiwał życie
Krwia pieczętując zbrodni podłej akt.
Lesie Puszczy Solskiej co w swym łonie kryjesz .
Tyle umęczonych ciał .

Żołnierz A.K. Br.M.Żegota

PREZYS
KOŁA REJONOWEGO SZZAK
SUSIEC

kpt. Bronisław Malca
ps. „ŻEGOTA”

Zapiski Bronisława Malca.

W domu Bronisława Malca. Drugi od lewej M. Warda
ps. „Polakowski” z żoną.

Spotkanie żołnierzy i środowiska ŚZŻAK Koło w Suńcu.
Czwarty od lewej Bronisław Malec ps. „Żegota”.

Zaproszenie Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego na uroczystość z okazji Dnia Weterana.

*Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej
Lech Kaczyński
zaprasza*

Pana Bronisława Malca z Osobą Towarzyszącą

*na uroczystość wręczenia orderów
z okazji Dnia Weterana
i 69. rocznicy wybuchu II Wojny Światowej
w poniedziałek, 1 września 2008 roku, o godzinie 18.00*

*Pałac Prezydencki w Warszawie
Krakowskie Przedmieście 48/50*

*(Prosimy o potwierdzenie przybycia :
(22) 695 24 18; (22) 695 28 07;*

rkroner@prezydent.pl jnowacz@prezydent.pl

uprzejmie prosimy o przybycie godzinę przed rozpoczęciem uroczystości

Staraniem B. Malca został postawiony pomnik
Jana Leonowicza ps. „Burta”.

Pierwszy od lewej Jan Malec w czasie służby
wojskowej w Chełmie.

BIBLIOGRAFIA

- „NA DWA FRONTY, Obwód AK Tomaszów Lubelski w walce z Niemcami i ukraińskimi nacjonalistami” – autor Ireneusz Caban
- „Historia OP 9” – autor Jan Turowski
- „Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Tomaszowie Lubelskim. Miejsce kaźni, oprawcy i ofiary.” – Muzeum Regionalne im. dra. Janusza Petera Tomaszów Lubelski, materiały zebrał i opracował Robert Czyż

imię i nazwisko autora pracy:

Magdalena Gaca

nazwa szkoły:

Szkoła Podstawowa nr 3

im. doktora Janusza Petera

w Tomaszowie Lubelskim

opiekun: ***Aneta Kita***